

SIMCHAT THORA (vreugde der 'wet'), het is één en al uitbundigheid!

door Jurjen Beumer

We konden er nog net bij met onze groep toen we in Israël waren, in de volle synagoge waar *simchat thora* gevierd werd, het feest om de 'vreugde der wet'. Het was echt heel bijzonder om mee te maken; dansende mensen met in hun midden een grote boekrol, een kolossale thora. De thora bevat de eerste vijf bijbelboeken van de Hebreeuwse bijbel (wat wij oude testament noemen), de vijf boeken van Mozes, Genesis tot en met Deuteronomium. De feestvierders in de synagoge kunnen er maar geen genoeg van krijgen, ze zingen en klappen, dansen en springen almaar rond de thora. Je kunt merken dat ze dit van jongs af aan gedaan hebben. Even zijn ze bruidegoms die dansen met hun bruid de thora. Want de thora is een bruid waar je verliefd op bent (of kunt worden), iets waar je alles voor over hebt en waarvoor je helemaal uit je dak gaat. Het is feest op deze laatste dag van het Loofhuttenfeest, *simchat thora*, vreugde de wet. Het hele loofhuttenfeest is één groot feest, één en al uitbundigheid. Dat was trouwens ook wel nodig na 'de tien geduchte dagen' die eraan vooraf gingen, met Grote Verzoendag (Jom Kippoer) als het hoogtepunt van inkeer. Na die inkeer en de bezinning over de ernst van het bestaan sluit *simchat thora* de drie grote joodse feesten af, met een groots perspectief; ... eens zal er altijd vreugde zijn, eens zullen de beulen en de folteraars, de grote bekken en de zware kanonnen ophouden. Begrijpt u? dat is de grote belofte van de thora, het fantastische uitzicht ook van het evangelie ... maar voor de lange weg dáár naar toe moeten we toegerust en uitgerust worden. Want nóg is het niet zover! In Gods goede schepping niet, in onze menselijke geschiedenis niet en in ons eigen levensverhaal niet. Bij lange na nog niet! Wat nou met je gezeur over perspectief en uitzicht, je hoort het om je heen, je voelt het in je eigen hart; het wordt nooit wat, godsdienst is leuk voor de zachten, maar hou toch op, wees toch realistisch! En vaak denk ik ook, ze hebben gelijk, ze hebben gelijk, we houden onszelf voor de gek! Kijk om je heen: aardbevingen in Gods goede (?) schepping (Turkije,) oorlogen in de meest landen van de wereld (Oost-Timor, Tsjetenië), een familielid met kanker in zijn lijf. Vreugde? Ach, maak het even!

Maar dan is er weer die bruid, ze klopt op onze deur, zachtjes dringt ze aan om het niet op te geven, om door te gaan, om troost te ervaren en te geven. Natuurlijk zegt die bruid, o ja, ik weet het ook wel, het zit niet goed in elkaar nog, vreselijk, ik vertel er zelf over, lees me maar, ik weet precies hoe het allemaal in elkaar zit. En echt, godsdienst is geen doekje voor het bloeden, maar zoekt de pijnplekken en de wonden in de geschiedenis juist op. Om daar hoop, genezing en heling te brengen. Doe je mee? Heb je zin om mee te doen? Thora betekent één grote nodiging

Niet lukraak worden we gevraagd om mee te doen. Nee, zeggen thora en evangelie, er zijn een aantal spelregels voor nodig. Zo zou 'thora' het best omschreven kunnen worden, als een set spelregels, vuistregels, richtingwijzers, aangeefpunten, wegwijzers, merkstenen.

Laatst zag ik bij ons in de buurt een open plek waar een huis moest komen. Timmerlieden waren bezig om van die kleine piketpaaltjes in de grond te slaan, u kent ze vast wel. Als je goed keek kon je al zien hoe de vorm van het huis zou worden. Zo is het ook met de thora, het huis van de toekomst (onze wereld, wijzelf) is er al in af te lezen. Je moet natuurlijk niet halverwege anders gaan bouwen dan de piketpaaltjes aangaven, want dan stort het huis straks in elkaar. Wie gaat stelen, verkrachten en vermoorden, wie uit is op eigen winst en waan, ja, die haalt het hele broze stelsel van die spelregels onderuit. Stel je voor, een voetbalwedstrijd waarbij het publiek de spelregels opstelt, dat wordt oorlog! Nee, stapje voor stapje zijn die sportregels gegroeid en als zinvol voor die sport ervaren, zinvol als je er aan houdt. Zeker, regels kunnen bijgesteld worden en aangepast, want de tijden veranderen. Dat kan positief, dan ontstaat ruimere regelgeving, maar ook negatief, sportverruwing nu levert gele en rode kaarten op.

Dat woord 'wet' is dus veel te wettisch voor thora. 'Wet' doet denken aan bittere ernst en vooral

mòeten. Maar als het moeten wordt dan wordt godsdienst dwang, en het moet gezegd, veel godsdienst (incl de christelijke) komt dikwijls over als veel de dwang-matig, is veel te moederig; dan worden mensen kopschuw en haken af. Zelf zou ik godsdienst veel meer willen brengen in de sfeer van het mògen, van het nodigen: je màg, je wordt uitgenodigd, het is geinig, je krijg er plezier in om verder te bouwen op die piketpaaltjes, om bezig te zijn met die spelregels. Onder je handen groeit het geloof in een nieuwe wereld, niet opgeven, maar volhouden. Geinig, plezier ... **vreugde** beleef je erin, *simchat tora*. Zo althans ervaren de joden hun tora. Zouden ook wij niet veel meer moeten dansen, oud met stramme benen en jong met lenige lichamen samen dansend in de kerk. De kerk een grote balzaal waar het spel van de toekomst gespeeld en gedanst wordt ... ééns weet je wel, ééns zal het er van komen!

In onze voorbereidingsgroep van deze Israël-zondag hebben we zo wat zitten praten. Het was een fijne avond bij Marni thuis. Maar, zeiden we tegen elkaar op grond van het voorafgaande, vreugde over regels is niet 'in' in onze tijd. Regels, zelfs spelregels worden als knellend en dwingend ervaren. We leven in een tijd waar gezegd wordt: ik zoek het zelf wel uit, bekijk het maar met je regels. Nee, niet alleen mensen van buiten de kerk, maar wij hier evenzeer. Zo is onze tijdgeest: 'je hoeft mij niks te vertellen hoor.' En zo rijden we door rood tot we een keer niet goed uitkijken en ons hoofd stoten (als we geluk hebben). Dan fluiten diezelfde regels waartegen we ons verzetten ons terug. Zeker, tot op zekere hoogte zoeken we het zelf uit, maar er **IS** ook al heel veel voor ons uitgezocht zegt de tora. Zeker, ik hoef je echt niks nieuws te vertellen, maar weet dat de oude godsdiensten heel veel bedacht hebben aan levenswijsheid en dat vervolgens opgeschreven hebben als spelregels en verkeersregels. 'Niks nieuws' en toch elke keer nieuw omdat de situatie verandert, de schepping, de geschiedenis en jijzelf; het is alles voortdurend in beweging. Meng het 'oude' met jouw nieuwe en ga aan de slag is dan de uitnodiging.

En kerk, wees voorzichtig met je gele en rode kaarten. Je bent geen politiemann of -vrouw en ook geen scheidsrechter, maar kerk jij bent gastheer of gastvrouw. Je nodigt en je vertelt van Degene die de spelregels tot het laatste toe heeft volgehouden en er lèèfregels van heeft gemaakt (de Bergrede, we lazen eruit); geen tittel of jota wilde hij er van af halen.

Aan die mens Jezus spiegelen we en scherpen we ons. Rond deze messias cirkelt de hele tora, hij is de echte bruidegom van deze bruid. Waarom? Omdat Jezus als een van de weinigen in deze wereld *fair play* heeft gespeeld. Fair play, eerlijk spel, voorbij de slimme spelletjes van politieke machthebbers en religieuze leiders. Het ging hem uiteindelijk niet om de regels, maar om de vreugde van Zijn Vader die hij wilde laten opbloeien in alle mensen om hem heen, toen en nu. Leven vanuit het hart van God is pure vreugde.

Die vreugde van God ligt diep verscholen in elk verdriet, daarom kan mijn nichtje verder na het verlies van haar baby'tje, ze vertelde het me.

Die vreugde resoneert mee in elke huilbui, daarom sprong die vrouw niet voor de trein hoe wanhopig ze ook was, ze vertelde het me;

Die vreugde maakt situaties waarin mensen elkaar vreselijke dingen aan doen toch niet hopeloos, daarom gaan sommige christenen en moslims elkaar niet te lijf op de Molukken, ze zeiden het op de tv, ik zag het.

En wij hier vanochtend? die vreugde ligt verborgen diep in onze ziel. Uw ogen zijn dof van verdriet, toch zie ik ook vreugde fonkelen, kijk maar goed.

Stel, lieve mensen dat die vreugde er niet was, stel dat we alleen zouden moeten leven met strakke kaken en vertrokken gezichten; dan zou het leven toch ophouden! Als er geen vreugde in en aan ons leven te ontdekken zou zijn dan zouden we toch ineenschrompelen, dan zou de wereld toch vergaan, afgelopen!

Dát precies leert de thora ons, dat leven met God vreugde is, en dat haar spelregels ons in de buurt van die vreugde brengen en houden. Daarom dansen joodse mensen op deze feestdag van simchat thora door hun synagogen.

*Dans de kou uit lijf en leden,
stroop je mouw op, kom tot leven,
maak muziek en sla de trom,
zing je lied en keer je om.*

*Durf je niet, het gaat wat stroef?
Ben je mat en nog wat droef?
Grijp dan de hand van-wie naast-je is
hij zal je leiden uit je duisternis*

*Dans alles weg wat je bezwaart
zweef weg en weet je wel bewaard
Degene Die je leidt houdt stand
en legt zijn vreugde in jouw hand.*

Haarlem, 3 oktober 1999 (preek93)

'En zoo klinkt er een loflied door heel de wereld, door het plantenrijk, het dierenrijk en het menschenrijk en ook door de stille dingen en hun geheimenis, de koralen, de kiezel en het kristal, de brooze schelpen en het bergen-torsende graniet.' (Miskotte, Hoofdsom p.89) M. maakt onderscheid tussen de schepping en de geschiedenis. Het citaat geldt de schepping, de geschiedenis echter behoort niet tot de schepping, maar is 'een eigen rijk, waarin God, duivel en demonen samen zijn.' ... 'De natuur zingt, maar de geschiedenis wordt ons -als ik het zoo zeggen mag- onder de neus geduwd.' (90)